

DỊCH TỄ

- Tại Hoa Kỳ, 30.000 bệnh nhân/năm tử vong liên quan đến ung thư quanh bóng vater
- Ung thư đầu tụy chiếm hơn 95%
- Tỷ lệ gia tăng theo tuổi, nam nhiều hơn nữ
- Tại Chợ Rẫy, trong vòng 5 năm có 226 bệnh nhân được phẫu thuật cắt khối tá tụy, đa số là ung thư bóng vater
- Đái tháo đường làm tăng nguy cơ ung thư tụy
- Viêm tụy mạn cũng liên quan đến ung thư tụy

GIỚI THIỆU

U quanh
bóng vater

Trong vòng 2cm quanh nhú tá lớn

Gồm: đầu tụy, bóng vater, đoạn cuối
OMC, tá tràng

Đặc điểm lâm sàng và điều trị giống
nhau

YẾU TỐ NGUY CƠ

Ung thư đầu tụy:

- Yếu tố di truyền
- Yếu tố môi trường: hút thuốc, béo phì, ĐTĐ, viêm tụy mạn...

Ung thư bóng Vater
và tá tràng:

- Thường gặp ở hội chứng đa polyp có tính di truyền: Peutz-Jeghers, Gardner...

Ung thư đoạn cuối
OMC:

- Hội chứng ruột kích thích, viêm xơ hoá đường mật, nang OMC và sỏi mật

CẬN LÂM SÀNG

CA 19-9

Tăng trong
75% trường
hợp u
quanh bóng
vater

Cũng tăng
trong các
bệnh lành
tính khác

Độ nhạy và
độ đặc hiệu
cao hơn
CEA

Vai trò chính
là theo dõi
và tiên
lượng

LÂM SÀNG

Triệu chứng	Tỷ lệ %
Vàng da	75
Sụt cân	51
Đau bụng	39
Nôn/buồn nôn	13
Ngứa	11
Sốt	3
Xuất huyết tiêu hoá	1

CẬN LÂM SÀNG

Tắc mật lâu ngày

Tăng bilirubin và phosphatase kiềm

Tăng men gan

Kéo dài thời gian đông máu

Suy dinh dưỡng

Giảm albumin, pre-albumin máu, ion đồ, CTM

CẬN LÂM SÀNG

Siêu âm:

- Độ nhạy khoảng 25%
- Dẫn đường mật, nốt di căn gan, dịch báng
- Phát hiện u tụy không cao

PTC:

- Gần như không còn sử dụng

CẬN LÂM SÀNG

CT-Scan:

- Độ nhạy trong u đầu tủy 90-95%
- Có thể phân biệt được u dạng nang, hoặc u thần kinh nội tiết khác ở tủy
- Phát hiện di căn hạch
- Đánh giá khả năng phẫu thuật

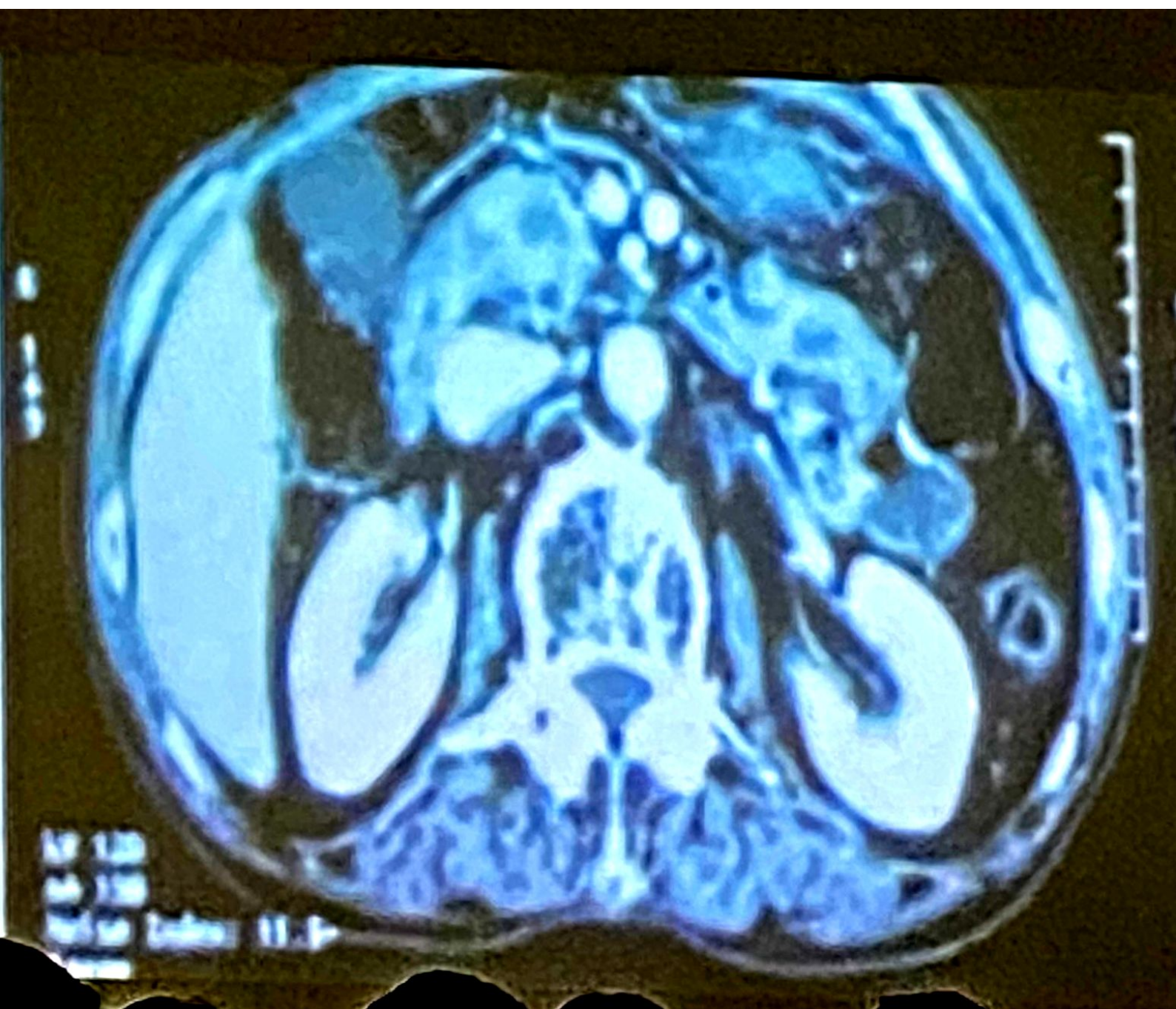
CẬN LÂM SÀNG

CT-Scan:

- U tủy có dạng khối không đồng nhất
- Giảm đậm độ so với mô xung quanh

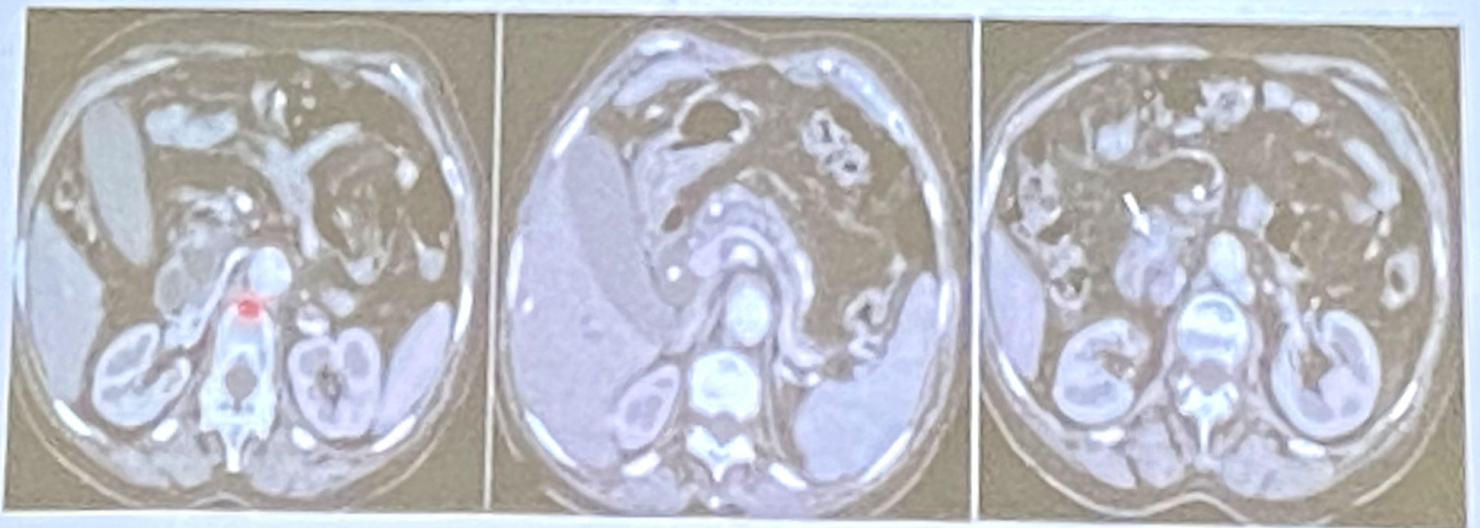

CẬN LÂM SÀNG

CT-Scan:

U đoạn cuối OMC

CẬN LÂM SÀNG

MRCP:

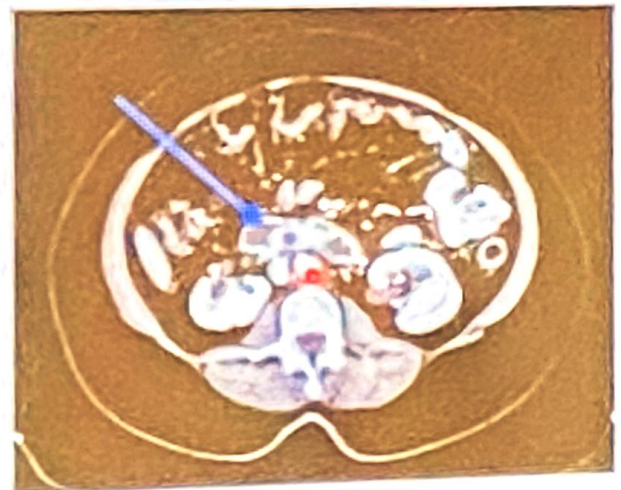
- Khảo sát cây đường mật, ống tụy và mạch máu liên quan
- Độ nhạy cao hơn so với CT-Scan
- Phân biệt viêm tụy mạn và ung thư tụy (hình ảnh ống tụy thông suốt)
- Không xâm lấn so với ERCP
- Không thể thay thế ERCP trong chẩn đoán tế bào học

CĂN LÂM SÀNG

CT-Scan:

- U bóng vater thường có hình ảnh chia thùy hay thâm nhiễm
- Hình ảnh ống đôi thường gặp

CẬN LÂM SÀNG

ERCP:

- Hữu ích khi có tắc nghẽn ống tuy nhưng không thấy u trên CT hoặc MRI
- Đặt stent giải áp đường mật
- Sinh thiết tế bào học khi có thể

PET-CT:

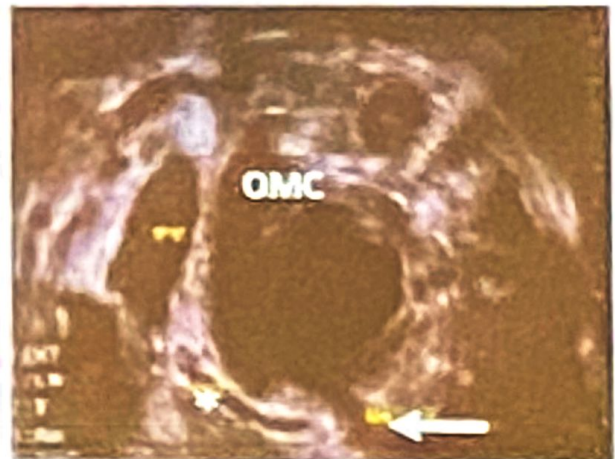
- Đánh giá giai đoạn
- Phát hiện di căn xa tốt hơn CT, MRI và EUS

CẬN LÂM SÀNG

EUS:

- Đánh giá giai đoạn, xâm lấn, di căn hạch tốt hơn CT
- Có thể sinh thiết làm mô bệnh học trước mổ •
- Phụ thuộc người thực hiện

PHÂN GIAI ĐOẠN

Ung thư đầu tụy theo AJCC 2016

Tis: ung thư tại chỗ (PanIN, IPMN, MCN)

T1: giới hạn trong tụy (T1a: $\leq 0,5\text{cm}$, T1b: $0,5-1\text{cm}$, T1c: $1-2\text{cm}$)

T2: giới hạn trong tụy, $\geq 2-4\text{cm}$

T3: $\geq 4\text{cm}$

T4: u xâm lấn động mạch thân tạng/MTTT/gan chung

N1: di căn 1 đến 3 hạch vùng

N2: di căn 4 hạch vùng trở lên

PHÂN GIAI ĐOẠN

Ung thư đầu tủy theo AJCC 2016

Giai đoạn	T	N	M
0	Tis	N0	M0
IA	T1	N0	M0
IB	T2	N0	M0
IIA	T3	N0	M0
IIB	T1, T2, T3	N1	M0
III	T1, T2	N2	M0
	T4	Bất kì N	M0
IV	Bất kì T	Bất kì N	M1

ĐIỀU TRỊ

NGUYÊN TẮC ĐIỀU TRỊ

- Phẫu thuật cắt khối tá tụy kèm nạo hạch là phương pháp điều trị triệt để cho các khối u còn khả năng phẫu thuật.
- Điều trị đa mô thức cho các khối ung thư giáp biên: kết hợp hóa xạ trị tân bổ trợ trước phẫu thuật, phẫu thuật cắt khối tá tụy và hóa xạ trị hỗ trợ sau phẫu thuật.
- Điều trị giảm nhẹ cho các khối u không còn khả năng phẫu thuật và/hoặc di căn xa.

ĐIỀU TRỊ

Chỉ định từng giai đoạn:

- GPB trước mổ K, còn cắt được: PT cắt khối tá tụy
- Chưa có GPB trước mổ: thám sát, cắt lạnh trong mổ
- U giáp bên: hoá xạ trị tân hỗ trợ, sau 4 – 6 tuần đánh giá lại
- Ung thư giai đoạn tiến xa: hoá trị hoặc giảm nhẹ

PHÂN GIAI ĐOẠN

Ung thư giáp biên:

- Xâm lấn trên 50% bán kính tĩnh mạch, hoặc thuyên tắc một đoạn ngắn tĩnh mạch còn khả năng cắt nối được.
- Xâm lấn dưới 180° động mạch mạc treo tràng trên
- Xâm lấn động mạch thân tạng hoặc gan chung nhưng không làm giãn cấu trúc mạch máu

ĐIỀU TRỊ

Hoá trị tân hỗ trợ:

- Folfirinox hoặc Gemcitabine
- Liều 30 Gray trong 2 tuần
- Đánh giá lại sau 4 – 6 tuần

Hoá trị điều trị:

- 2 thuốc chính là Folfirinox và Gemcitabine
- Thời gian trung bình là 6 tháng

ĐIỀU TRỊ

Chuẩn bị bệnh nhân trước phẫu thuật:

- Đánh giá khả năng phẫu thuật cắt được u trên hình ảnh học
- Đánh giá tổng trạng bệnh nhân: bệnh nhân trên 70 tuổi, dinh dưỡng kém, BMI cao (trên 25 kg/m^2) tăng nguy cơ rò tụy, albumin trước mổ dưới 4 g/dl liên quan biến chứng rò tụy.
- Bệnh mạn tính đi kèm
- Không khuyến cáo dẫn lưu đường mật thường quy: ERCP hoặc PTBD khi tắc mật dẫn đến rối loạn đông máu và viêm đường mật. Ưu tiên PTBD hơn ERCP khi giải áp đường mật trước mổ

ĐIỀU TRỊ

Điều trị giảm nhẹ:

- Phong bế đám rối thần kinh tạng: tiêm 20ml ethanol 50% hoặc Saline dọc động mạch chủ bụng, ngay vị trí đám rối TK tạng
- Giải áp đường mật (ERCP đặt stent OMC, PTBD, nối mật-ruột)
- Nối vị tràng

ĐIỀU TRỊ

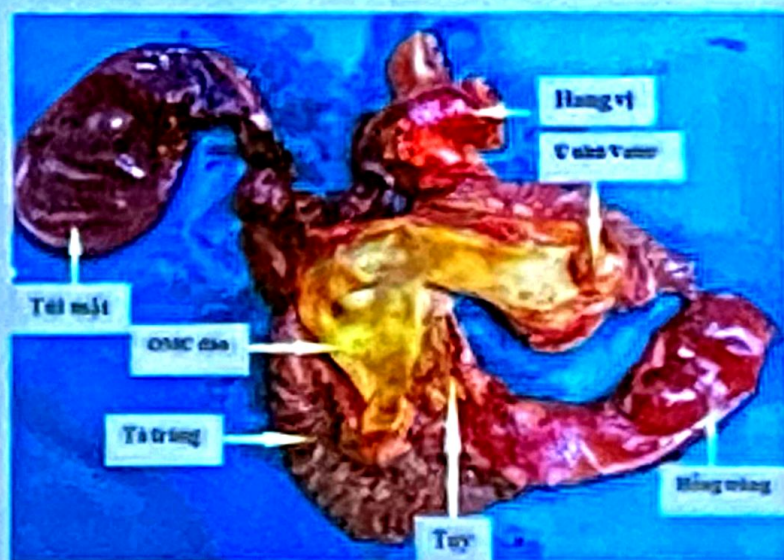

Phẫu thuật cắt khối tá tụy:

- Cắt bỏ phần dưới dạ dày, phần đầu hồng tràng, cắt túi mật, ống gan chung, đầu tụy ngang mức bờ trái TMMTTT
- Tái lập lưu thông: tụy-hồng tràng, ống gan chung-hồng tràng, dạ dày-hồng tràng
- Có thể mổ mở, PTNS, PT robot

ĐIỀU TRỊ

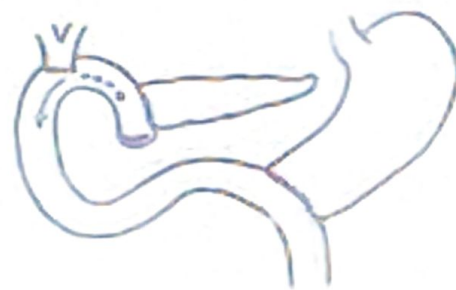

Bệnh phẩm khối tá tụy^o

ĐIỀU TRỊ

A

B

A. U quanh bóng vater trước phẫu thuật

B. Tái lập lưu thông tiêu hoá sau khi cắt bỏ khối tá tụy

U KHÔNG CẮT ĐƯỢC: PHẪU THUẬT NỐI TẬT

Hình 7: Phẫu thuật Warren (Nguồn: Bệnh viện Chợ Rẫy)

- A: Miệng nối vi- tràng bao gồm dạ dày và quai ruột đã làm xong miệng nối.
- B: Miệng nối mật - ruột bao gồm túi mật và quai ruột đã khâu làm móc để nối.
- C: Miệng nối Braun.

ĐIỀU TRỊ

Các biến chứng phẫu thuật cắt khối tá tụy:

- Rò tụy
- Chậm tổng xuất dạ dày
- Chảy máu sau phẫu thuật
- Áp xe trong ổ bụng
- Nhiễm trùng vết mổ
- Rò mật
- Rò đường trấp

ĐIỀU TRỊ

Đái tháo đường sau phẫu thuật tụy:

- Định nghĩa: ĐTĐ xuất hiện sau phẫu thuật tụy
- Tỷ lệ 20 đến 50%
- Gọi là ĐTĐ type 3c
- Thường tiến triển trong vòng 2 năm sau phẫu thuật cắt khối tá tụy điều trị adenocarcinoma tuyến ống ở tụy
- Viêm tụy mạn trước phẫu thuật làm khó khăn trong điều chỉnh đường huyết sau phẫu thuật

TÂM SOÁT

- Từ khi khởi phát ung thư đến khi xuất hiện triệu chứng là 10 năm
- Nên tầm soát ở những người có yếu tố nguy cơ
- Thường kết hợp EUS, CT, MRI hoặc ERCP
- Đa số nghiên cứu cho rằng nên tầm soát ở độ tuổi 40 – 50
- Hoặc sớm hơn 10 năm so với độ tuổi trẻ nhất phát hiện ung thư tụy trong gia đình

TIỀN LƯỢNG

Thời gian sống sau phẫu thuật triệt để:

Loại tổn thương	5 năm	10 năm
Ung thư đầu tụy	15%	5 – 14%
Ung thư bóng vater	39%	25%
Ung thư đoạn cuối OMC	27%	21%
Ung thư tá tràng	59%	59%